

for; iøvrigt er der ikke, derom er jeg overbevist, nogen Forskjel i Henseende til vor Opsfattelse af Sagen og vor Overbeviisning om det Udsald, som vi troe, at Afstemningen bør have. Jeg tilstaaer imidlertid ganske oprigtigt, at denne lange og i flere Henseender noget trættende Forhandling har øvet sin Virkning paa mig, ligesom vel paa de øvrige Herrer i Salen, og navnlig blev jeg ved det Foredrag, som blev holdt af den ærede Rigsdagsgæstmand for Holbø Amt's 2den Valgtreds (Eshærning), næsten ør i Hovedet, saa at jeg et Dieblik var nær ved at opgive at tage Ordet. Det er virkelig ikke let at beholde Fodfæste, — og jeg troer det i saa Henseende gaaer flere som mig — naar man, efterat have gjort sig Umage for at fastholde de ikke saa Punkter og Anskuelser, som ere komne frem under Forhandlingerne, og efterat disse have øvet deres trættende Virkning paa En, bliver svungen op til saa ganske almindelige, omfattende og taagede Betragtninger som dem, den ærede Rigsdagsgæstmand fremførte. Den ærede Rigsdagsgæstmand kom endog til det Resultat, at denne Sags Behandling stod i et ganske særegent Forhold til den forandrede Stilling, som Ministeriet og Rigsdagen indtage; mig er det umuligt at see, hvorledes den staaer i allerførneste Forbindelse dermed. Han sagde, at nu kunde man ikke saaledes komme overeens med Ministeriet som tidligere; — det forstaaer jeg slet ikke. Jeg for mit Vedkommende har heldigviis haft den Lykke at komme ganske fortræffeligt overeens med Thinget med Hensyn til, hvad der er bragt frem mig vedrørende. Men i det Hele taget er man jo i denne Session gaaet netop den selsomme Vej som altid tidligere, — den Vej, som man ogsaa er gaaet med Hensyn til den foreliggende Lov, — den nemlig, at Thinget forhandler med Ministeriet, og at Ministeriet da gaaer ind paa saadanne Forandringer, som det paa nogen Maade troer at kunne forsvare; og der er jo ogsaa i denne Sag fra Ministeriets Side gaaet ind paa meget væsentlige Forandringer. Er det en anden Vej end den, man hidtil altid har fulgt? Jeg er overbevist om, at der ikke er Skygge af Forskjel i denne Henseende. Derimod vil det ganske vist være noget aldeles Nyt, dersom man troede, at Situationen

nu var saaledes, at der ikke skulde være noget Punkt i en Sag, og navnlig i den foreliggende, som Ministeriet skulde kunne erklære det umuligt at gaae ind paa. Det har Ministeriet tidligere ofte maattet gjøre, og man har, naar Ministeriet var i et saadant Tilfælde, netop altid ønsket en bestemt Udtalelse fra dets Side. Der er altsaa i Henseende til Situationen ikke Skygge af Forskjel.

Dernæst har den ærede Rigsdagsgæstmand taget fat paa selve Lovforslaget i de forskjellige Skikkelser, det har havt, fra dets Forelæggelse og til nu, og hvirvlet sig op med det i saadanne Regioner, at det forekommer mig, der ikke blev Stump eller Stykke tilbage af Lovforslaget i nogen af dets Skikkelser, men kun de Drømmebilleder, som han talte om. For mig idetmindste er det blevet alt mere og mere uklart, hvorledes den ærede Rigsdagsgæstmand tænker sig en communal Forfatning. Han talte om de dybe Kræfter i Kommunen og i det menige Folk, som skulde drages frem; jeg kan baade forstaae, hvad han mener, og i en vis Forstand ogsaa give ham Ret; men hvad disse „dybe Kræfter“ angaaer, mener jeg dog rigtignok, at de ikke maae ligge saa dybt nede, at de ikke kunne findes, og, om de findes, ikke kunne bruges. Men under enhver Omstændighed bliver jo det foreliggende Spørgsmaal slet ikke afgjort ved Fremdragelsen af bemeldte Kræfter; thi det er jo dog aldeles klart, at det Spørgsmaal, der ved denne Lov ligger for, og nødvendigviis kun kan ligge for, er: hvorledes Bestyrelsen af Kommunens Anliggender skal ordnes, og i den Henseende er man virkelig ikke færdig, eller et Skridt videre, fordi man henviser til de dybe Kræfter og det menige Folk, eller fordi man kaster Foragt paa Raadmænd, Commisstoner, Directeurer, Controlleurer, Alt hvad der ender paa „eurer“. Man er navnlig — det maa jeg meget bestemt fremhæve, ligeoverfor hvad den ærede Rigsdagsgæstmand sagde — nødt til at bruge de lønnede Folk, fordi der ikke er ulønnede Folk at faae. Ja, naar han kan bringe det dertil, at de Ulønnede vise sig og tilbyde sig at overtage Forretningerne, saa er det tidnok at kaste Ringeagt